כח: המניח פרק שלישי בבא קמא

אבל הוא עצמו פטור דקרקע עולם הזיקתו. ולא כעי למימר שהחוק הוא עלמו כמים לליענא משמע שהומלק עלמו כמים ולא שהחוק בהן ונאפקריה לא מלי לאוקמי דל"כ לא מחייב לא מכלים ולא על עלמו:

ה"מ היכא דאפקרינהו. פ"ה דסבר רב דבור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו ובורו ול"ת דבשמעתין דמחזרת (לעיל דף כא.) ר"ל דרב סבר בור ברשותו חייב ושמואל סבר דפטור ופי' שם בקונטר' דפליגי בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו וי"ל דלא קיימא מסקנא דהתם הכי ומיהו נראה דרב מלי סבר שפיר דהפקיר רשותו ולא בורו ומי חייב אע"ג דלבנו וסכינו ומשאו דלא אפקרינהו לא הוי בור ברב הייגו משום דעדיפי מבור ואיכא נמי לאיזכינהו משום שור ולחייב בהן את הכלים אבל בור ברשותו ליכא לאיזכי משור דשור ברשותו פטור דתנן (לעיל דף ט:) מוך מרשות המיוחדת למזיק לכל הפחות בור הוי ופטור על הכלים ושמואל דסבר הכא דאפילו לא אפקרינהו הוי בור מלי סבר דבור ברשותו פטור לגמרי ואפילו בור לא הוי דמלי מ"ל ברשותי מלי בעית ומה שבקונטרס דלה לחייב בהפקיר רשותו ובורו כמו בחופר בור ברה"ר אין נראה לר"י דחופר בור ברה"ר חפר בור בלאיסור וכן חפר בור ברשותו סמוך לרה"ר בלאיסור חפרו ואפילו חופר בלמצע רשותו והפקיר רשותו ולא בורו כיון דשלו הוא חייב להסיר התקלה דלמרינן בהפרה (לקמן דף מח. וסס) דכיון דלאית ליה לממלייה ולא מלייה כמאן דכרייה דמי ° אבל הפקיר רשותו ובורו דחפר בהיתר וגם הבמה הפקיר לאו בעל הבור הוא לא מחייב תדע דבפ' הפרה (לקמן נא.) דתקינן לאשכוחי בור של שני שותפין:

ונשוף באבן. דוקא נקיע דבשוף בלבן אבל נתקל בלבן ונשוף בקרקע פטור דקרקע עולם הזיקתו ואפילו שמואל ° מודה הכא דפטור דלפטר לקמן בהפרה (דף נג. וסס) נתקל בבור ובגל לאחורי הבור והיא דלעיל דמחייב שמואל ברקע לאוקמא כגון שנחבט בקרקע שהמיס נשפכים עליה דדמי לקרקע הבור ואע"ג דשור שדחף מבירו לבור וגם הנים אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ובגל לבור מחייבין בהפרה (סס) יש לחלק כיון שיש שם תקלה על הבור ומיהו ודאי לרב קשה כי היכי דקאמר רב קרקע עולם הזיקתו ה"ג נימא בעל הבאן בור של פלוני הזיקו:

אמר רבה במתכוין להוריד בו'. רבה לא בעי לאוקמי במתכוין לשבור כדמוקי לה אביי לקמן משום דבשברה כדו דקאמר ת"ק משמע דבשברה מאליו עלה קאמי ר' יהודה לחלק בין מתכוין לשאין מתכוין ול"ת ר' יהודה אית ליה בפרק האומנין (ב"מ דף פב: וסס) דנתקל לאו פושע הוא גבי מעביר מבית ממקום למקום ובשברה דקאמר ר' יהודה שומר חנם ישבע ונשא שכר ישלם ומפרש התם הא' כדייניה והא' כדייניה ואין לומר דמתכוין להוריד דהכא הוי פושע טפי דל"ל היכי דייק מכלל דמחייב ר"מ אפילו בבשברה דלמא בנתקל דוקא מחייב אבל בבשברה דהוי אונס טפי לא וי"ל דקסבר רבה כי היכי דלמרינן התם לר"מ דבשבועה זו תקנת חכמים היא בשומר שכר ה"ג לרבי יהודה תקנת חכמים היא בשומר חנם אלא דקסבר רבי יהודה דבשומר שכר לא רצו חכמים להקל: **ואונס דחמנא פטריה.** ומפלא מחת פלא לא מרבינן אונס גמור כדפרישמי לעיל (דף מ:):

והתניא בשברה כדו כו'. וא"ת והיכי מיימי מברייתא דפטור ר"מ בנקנקים ברוח שאינה מצויה דלמא ה"מ לענין שאר נזקין אבל בבשברה דלמא לאוקמי בחדש בדרך הלוכו נפלו המרסים על האדם מבחוץ ואדם המזיק חייב ברוח שאינה מצויה דלמרינן לעיל סוף פרק שני (דף מ.) וי"ל דבמתניתין נמי קתני והוחלק אחד במים ואדם המזיק ולמה מחייב סס ר"מ יומר מבנקנקים וא"ת ומאי פריך מולנערה לא מעשה דבר דבנשברה ודאי מחייב ר"מ אע"פ שהנפילה היתה בחוצה מ"מ אחר כך היה לו לסלק וי"ל דרבי מאיר מחייב בכל ענין אף על פי שלא היה לו פנאי לסלק:

פליגי

אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם הזיקתו כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי מבדי [א]אבנו וסכינו ומשאו [ב]מבורו למדנו [ג]ובולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולא כלים [ד]והני מילי לענין קטלא [ה]אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין ורב הני מילי היכא דאפקרינהו אבל היכא דלא אפקרינהו ממונו הוא מתיב רב אושעיא [ו]ונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם חמור ולא כלים מכאן אמרו [ז]נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים הא למה זה דומה לאבנו וסכינו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו לפיכך אם הטיח צלוחיתו באבן חייב רישא קשיא לרב וסיפא קשיא לשמואל ולטעמיך תיקשי לך היא גופא [ח](קשיא) רישא פטור וסיפא חייב אלא רב מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה במה דברים אמורים כשהפקירן אבל לא הפקירן חייב לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב ושמואל מתרץ לטעמיה השתא דאמרת אבנו וסכינו ומשאו כבורו דמי לר' יהודה [ט]דמחייב על נזקי כלים בבור לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב א"ר אלעזר לא שנו אלא שנתקל באבן ונשוף באבן אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור כמאן דלא [י]כר' נתן איכא דאמרי א"ר אלעזר לא תימא בנתקל באבן ונשוף באבן הוא דמחייב אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור [יא]אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב כמאן כר' נתן: ר' יהודה אומר במתכוין חייב [וכו']: ה"ד מתכוין אמר רבה במתכוין להורידה למטה מכתיפו א"ל אביי מכלל דמחייב ר"מ אפילו נפשרה א"ל אין מחייב היה ר"מ אפי' אזנה בידו אמאי אנוס הוא [יב]ואונס [יג]רחמנא פטריה דכתיב [יד]ולנערה לא תעשה דבר וכי תימא ה"מ לענין קטלא אבל לענין נזקין חייב והתניא [טו]נשברה כדו ולא סלקו נפל גמלו ולא העמידו ר"מ [טז]מחייב בהזיקן וחכמים אומרים פטור

אבנו. החק הוא עצמו פטור: **קרקע עולם.** שאין לה בעלים: **הזיקתו.** וממונו של זה גרמא בעלמא עבד ליה ורב לטעמיה דאמר לקמן (דף נ:) בור שחייבה עליו תורה להבנו ולא לחבנו: **מבורו למדנו.** כפ"ק (דף ה.): **שור ולא אדם חמור ולא כלים.** והני מילי היכא דמת האדם דקרא במיתה משמעי דכתיב והמת יהיה לו אבל בנזק אדם חייב בעל הבור דקרא מכופר (א) ממעטינן: **וכלים פטורין.** על נזקי כלים פטור בעל הבור דשכיחתן זו היא מיתתן ומתניתין נמי מיתיי בורו הוא הלכך כי חייב על נזקי הגוף חייביה ולא על הכלים: **ורב ס"מ.** דתקלתו למדנו מבורו: **דאפקרינהו.** כי בור דסבר רב בור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו ובורו הוא דחייבתו: **אבל לא אפקרינהו ממונו הוא.** ומשבורו למדנו הלכך טיעוף כלי ממונו דמזיק עבד אבל נזק הגוף קרקע עולם עבדה ושמואל סבר בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו נמי משמעי קרא ופטר בו את הכלים הלכך מתני' אע"ג דלא אפקרינהו בורו הוי ומאי דקתני חייב בהיזק גופו קמיירי ולא בכליו ואע"ג דקרקע עולם עבדה ליה חייב דשמואל לטעמיה דאמר לקמן (דף נ:) בור שחייבה עליו תורה להבנו וכ"ש לחבנו ואע"ג דקרקע עולם אזקתיה: **נשברו.** בכלי הטוב שייכא שבירה כגון עול וסולמנין. קריעה שייכא במרדעת של חמור: **הא למה זה דומה אדרבה.** תולה כתיבה בלא כתיבה: **אלא מה דומה לזה כו'.** דאם החזקו בהם כלים או נתקל בהן אדם ומת פטור: **ריפא.** דקתני אבנו וסכינו דומין לבור: **קשיא לרב.** ס"ד אפי' בדלא אפקריה מיירי: **ומיפא.** דקתני אם הטיח אחר לצוחיתו בלבן של זה חייב: **קשיא לשמואל.** דהשתא משמע דמשבורו למדנו: **כד"פ.** דלבנו דומה לבור כשהפקירו: **לר' יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור.** בפרק שור שנגח את הפרה (לקמן דף נג.): **לא שנו.** דהטיח צלוחיתו בלבן חייב: **אלא שנתקל בלבן ונשוף.** הכלי בלבן: **פטור.** דקרקע גרמה לו: **דלא כר' נתן.** דאמר לקמן (דף נג.) בשור שדחף את חבירו לבור בעל הבור חייב בעל הבור פטור ר' נתן אומר זה משלם מחצה וזה משלם מחצה. ואסיק' לר' נתן תמן בעיקר פלוגתייהו כל היכא דליכא לאשתלומי מתורא משתלם מריה דבירא כוליה הזיקו הלכך כיון דקאמר ר' אלעזר חייב כמאן כר' נתן כיון דליכא לאשתלומי מן הקרקע משתלם כל הנזק מבעל האבן. וחלוקת ר' נתן ורבנן ופירוש טעמן בפ' שור שנגח את הפרה באחריתו וקיימא לן כשמואל דקי"ל כותיה ברינו וכר' אלעזר אליבא דר' נתן: **אים.** ר' יהודה אומר במחכוון חייב כו' דייקינן מדקתני ר' יהודה במחכוון חייב ואוקמ' רבה במחכוון להורידה למטה מכתיפו ונפלה ונשברה מכלל דת"ק דהוא ר' מאיר מחייב אפי' אזנו בידו ואמאי אנוס הוא ואונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא

פטור

פושע הוא: **אמר אביי מכלל.** דר"מ דמחמיר טפי מחייב: **אפי' נפשרה.** נימוחה הכל מעלמה על כתיפו דהוי אונס: **נפשרה.** נימוחה כדמתרגמינן (שמות עז) וחס השמש ונמס פשר: **אפילו אונס כידו.** אפילו נפשרה מעלמה שלא נפלה מידו אלא נימוחה ונשאר החוטן בידו:

פטור

מסורת הש"ס

(א) [נעיל ג: ו. לקמן לח: מח:]. (ב) [לקמן נב. ג) כפ"ל מ"ז, ד) [נעיל ה: וס"ק], ה) [לקמן נג.], ו) [נדרים מ.] ע"ז נד. ז) לקמן נו. לט: כ"מ פכ:, ח) [מי' תוס' כ"מ קיח. ד"ה זמן], ט) [ד"ה וסבר], י) [ד"ה ומאמאל].

תורה אור השלם

1. וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בר ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור: שמות כא לג
2. ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה: דברים כב כו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שור ולא וכו' מופכר ממעטינה הפ"ד:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ה"מ כו' אבל הפקיר רשותו ובורו. עיין לעיל דף ו ע"א מוקפות ד"ה מה לטור: שם ד"ה ונשוף בו' מורה הכא דשמור. עיין לקמן דף נ ע"ב מוקפות ד"ה לשמואל:

מוסף רש"י

דכתיב ולנערה לא תעשה דבר. משום לשמשה היא (נדרים נז.).

רבינו חננאל

הכל אבנו כשהפקירו בור הוא. אמר ר' אלעזר נתקל שור וכיצאה בו בקרקע ונחבט באבן ונשבר חייב בעל האבן כי הוא בעל הבור ודומה הקרקע הזה לשור שדחף את שור אחר לאבן שהוא בור ואמרי' כמאן כר' נתן. רבנן כי האי גונא פטרי ליה לבעל הבור דתניא שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור ר' נתן אומר זה משלם מחצה וזה משלם מחצה. ואסיק' לר' נתן תמן בעיקר פלוגתייהו כל היכא דליכא לאשתלומי מן הקרקע משתלם כל הנזק מבעל האבן. וחלוקת ר' נתן ורבנן ופירוש טעמן בפ' שור שנגח את הפרה באחריתו וקיימא לן כשמואל דקי"ל כותיה ברינו וכר' אלעזר אליבא דר' נתן: **אים** ר' יהודה אומר במחכוון חייב כו' דייקינן מדקתני ר' יהודה במחכוון חייב ואוקמ' רבה במחכוון להורידה למטה מכתיפו ונפלה ונשברה מכלל דת"ק דהוא ר' מאיר מחייב אפי' אזנו בידו ואמאי אנוס הוא ואונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com